

B é t s .

Tsászárné ő Felsége (kit a' Tseh Rendekek tíz ezer arany ajándékkal tisztelték meg a' múlt hónapnak 17-dikén, mint meg-koronáztatott Királynéjokat) ezen hónapnak 4-dikén érkezett vissza Prágából *Bétsbe* friss egységben. Hasonló állapotban tértek vissza a' Fő Hertzeg - Asszonyok is.

A' Fels. Tsászár, Októb. 2-dikán indult ki Prágából, *Ferentz* Fő Hertzeggel együtt, 's meg akarja előbb járni *Tseh Országot*: úgy tér vissza *Béts* Városába, a' hol már sok ügyes bajos Emberek várják nagy kívánsággal meg - érkezését.

A' múlt hónapnak 28-dikán végezte itten ditső pályáját, a' Ts. 's Kir. Könyvtárnak első Kustosa, Udvari Tanácsos *Svandner György* Úr, életének 80-dik esztendejében.

B. *Trenket* szabadon bocsátatta ő Felsége: kétség kívül azért, mivel ártatlannak találta; mint ezt, előre meg - jövendőlte *Báró Trenk*.

Tegnap estve, hatalmas tüzi mesterséget adott *Stuver*, mellyben *Ismail Vára'* meg - vételét elevenen ábrázolta. Az Udvarból *Jósef* Fő Hertzeg jelent meg szemlélésére.

Magyar Ország.

II. *Leopold* jó Királyunk, új bizonyosságát adta, a' tudományokhoz viseltető, 's következőképpen a' Haza' köz-javát erányzó hajlandóságának: mert kettős jutalommal meg jutalmaztatta egy példás Barátját a' Musáknak. Ez, *Niedermayer Ferentz Xaverius* Úr, a' *Budai* külső Tanácsnak egy érdemes Tagja. Ez a' jó Polgár nem csak ingyen szállást adott maga házában, az apróbb Oskoláknak, 's azoknak Tanítójának, hanem a' szegény Tanulóknak könyveket is szerezett

F f

zett

zett maga költségén, 's a' jó igyekezetűeket né-melly ajándékokskáknak ki-olstogattatásával ser-kenlette. Minekutánna ezen kegyességét említett *Niedermayer* Úrnak, eleibe terjesztette volna ő Felségének a' Kir. Helytartó Tanács: egy meg-dítséres Királyi Irást küldött ő Felsége ezen nemes gondolkozású Polgárnak, 's még azon kívül egy arany jutalom-pénzt is, mellyen az ő Felsége' Melly-Képe szemléltetik. A' Nemzeti és apróbb Oskolák' Kir. Gondviselője nagy érd. *T. Pethő* Ur rendeltetett Kir. Biztosúl az arany jutalom-pénzzel való meg-tisztelésére *Niedermayer* Úrnak; mellynek örvendetes tzeremoniája az egész *Budai* és *Pesti* Tanácsnak, sok Pap Urak-nak, 's mind a' két Nemből való más elő-kező Személyeknek jelenlétekben ment véghez dob, 's trombita szó alatt a' múltt Augústusnak 28-dikán.

(Meg mutatta ő Felsége a' *Tseheknek* is köze-lébb, hogy ő közöttök is éppen azon szívvvel kívánja gyarapítani, 's virágoztatni a' tudomá-nyokat, mint a' minéművel virágoztatta azokat *Toskánában*. Mert minekutánna 25-diken szintén 3 órákig nézte, 's halgatta volna ő Felsége a' *Prágai* tudós Társaságnak remek próbáit *), 27-di.

*) *Jelen voltak a' tudós Társaság' Ülésében, Tsásfár ő Felségével együtt, Ferentz Fő-Hertzeg, 's Saxoniai Hertzeg Antal Clemens is, úgy nem különben feles számú Ministerek, és Tudósok. A' Társaság' Elölülője Gróf Latzantzky, egy köszöntő fontos Beszédet tartott ő Felségéhez, mellyben elő-adta rövideden a' Társaság' Historiáját is. Ez után, külömbkülömbféle remekek olvastattak, 's mu-togattattak a' Statistikából, Chymidból, Me-chanikából, Asztronomiából, Anatomiából, 's*
Hi.

diken egy Végzést botsáttatott az Udvari Kamara által a' *Tseh Ország*i Kormányfőkhöz, mellynek értelme oda megy ki rövideden: hogy ő Felségének különös tettzésére vagyon a' *Prágai* tudós Társaságnak ditséretes törekedése, mellyel elközli az, a' köz hasznú Tudományoknak elterjedését: minekokáért méltóztatott ő Felsége, a' Kintstártra, és Kereskedésre ügyelő Tanáts' jelentésére, kegyelmessen rendelni, hogy az említett tudós Társaságnak ez úttal hat ezer forint ajándék adódjon a' Kir. Kintstárból, a' hasznos utazásoknak, próba - tételeknek, 's helyek' leírásainak folytatására. Ő Felsége' kívánsága az, hogy a' T. Társaság olly tárgyakra fordítsa kiváltképpen a' maga hazafiúi igyekezetét, melyek a' nemzeti munkásságot tökéletesítik, a' hasznos esméretek terjesztik, és ennél fogva, közönségesen az emberi Társaságnak javát; különösen pedig *Tseh Ország'* bődogságát volta-képpen elő-mozdíthatják.)

Nemes *Beregh. és Ugotsa-Vármegyékben* első Al-Ispánságot viseltt Kir. Tanátsos *Bikkési Károly* Ur, az Udvari Magyar Kamaránál való Tanátsosságra méltóztatott ő Felségétől; és még azt a' különös kegyességét is tapasztalta ő Felségének, hogy a' két ezer forint rendes fizetésén kívül, ezer forint tóldalékot kap éltendőnként: és így Kamarai Tanátsos, három ezer forint fizetéssel.

F f 2

Hogy

Historiából. — Az Ülést, Professor Gersner fejezte be, egy olly Mappa' készítését tárgyazó gondolatnak fel-olvasásával, a' melyen rövid summában leheffen szemlélni, mitsoda produktumai legyenek Tseh Országban mind a' természetnek, mind a' mesterségnek.

Hogy annál inkább ki-irtódjanak a' Haramiak a' *Bánátból*, 850 aranyat tétetett fel ő Felsége jutalom-pénzül, azon gonofztévők' kézhez-szolgáltatóinak, kik esztendővel ez előtt *Mellentze* nevezetű Helységben, gyilkossággal egybe-köttetett tolvajságot követtek el. Eggyeleven Haramiának kézhez-szolgáltatásáért nevezetesen, száz aranyak; egy hóltinak elő-mutatásáért pedig ötven aranyak ígértettek. Az említett 850 aranyakból álló summat mind ki-osztatta T. *Márffy József*, második Al-Ispány Ur a' múlt Aug. 20-dikán tartatott *Nagy-Betskereki* vásárban, dob szóval lett hir-adás után, a' Haramiavadászok között, kik is a' pénzbéli jutalom kívül meg is ditsértettek, és hasonló bátor hívségeknak többszöri meg-bizonyítására is különösen buzdítottak.

Pofon-Vármegyéből, *Nagy-Léva*-ról írja egy jó Barátunk, hogy a' hideg-szelek 's essők miá, kénytelenítették Sept. 24-dikén el-kezdetni a' fűtetést.

Erdély Ország.

Kolosvárról, Sept. 9 dikén.

„A' Fő Kormányozó Tanács' Tagjai, nagy részént ki-ozlottak innen egy darabotska időre, rész szerént hosszas benn-ülések után, magok Jószágaik' meg-tekintésére; rész szerént pedig mivel az új Fő Ispány Uraknak Béiktatásokra Kir. Biztosoknak rendeltettek. Mindenfelé ezekben a' napokban vagynak az Installátziók. E' folyó hónap 26-dik napján iktattatik be *Martonfalván*, *Felső-Fejér-Vármegyei* Fő-Ispányságába Mélt. *Sarkadi Türi András* Ur is. Ezen derék Ur, kedves Hazáját a' Vármegyei leg alsó hivatalon kezdte szolgálni; most pedig már a' Főispányi Méltóságra emeltetett. Meg kapták ebben a' nemes érdemek, illendő jutalmokat. A' Béiktató Biztos Urak: Fő Kormányféki Tanácsos M.

M. *Szegedi József*, 's Itélő - Mester M. *Türi László* Urak.

A' napokban két Udvari Végzés jöve a' Fő Kormányozó Tanátshoz, egyik, mellyben ezután a' Kántzellistákat is Kándidátzió által tétetni; a' másik pedig, mellyben ezután a' Koncipistákat Notáriusokból választatni parantsollya ö Fel-sége.

Az idei terméssel, mindenfelé ditsekedhetünk Hazánkban; ilyen bővséget nem adott az Isten mostanság; van elég búzánk, török-búzánk, és szénánk; úgy hogy már a' melly véka búzának tavaly két német forint volt az árra, most 15 garas; a' melly török-búzának tavaly három máriás, most egy húfzas; a' melly kalangya szénának tavaly ötven forint, most alig lesz húsz forint az árra.

Ki most is panaszol, hogy nints takarmánya; Tsak telhetetlenség annak a' bálvánnya. "

Maros-Vásárhelyi Senátor *Bedő József* Úr' Leánya, nagy szerentsére tett szert, szépségével, 's jó maga viseletével. Úgy szemébe tünt t. i. ezen kellemetes Szüz, M. Gróf *Toldalagi Pál* Úr' Fiának, Iffjú Gróf *Toldalagi József* Úrnak, hogy már most Gróf *Toldalagi Józsefné*; a' M. Atyafiaknak ugyan nagy kedvetlenségekre; de magának a' Grófnak tellyes meg-elégedésére.

Statuum Presidens Gróf *Kemény Farkas* ö Kegyelmessége' *Kis-Lekentzei* tsüire meg gyúlada a' napokban egy veszedelmes pipáról; 's tiz szép asztagja, és tizenkét kalongya szénája hamuvá leve.

Sept. 22-dikén érkezett vissza *Szebenbe* Hadi Tármester Gróf *Mitrovsky* Úr *Oláh Országból*. A' Polgárság, rész szerént gyalog, rész szerént lovon, egész innepi pompával fogadta. 28-dikra várták oda *Oláh Országból*, ezen említett Ország-

szágban vólt Seregeiuknek utólsó tsapat-ját is.

P o r t u g a l l i a .

Még a' *Frantzia* Nemzet-Gyűlése is tsak alig győzedelmeskedhete, a' sok meg. feneklett hibás vélekedéseken: nem tsuda hát, hogy a' szegény *Pombál* Márki nem birhatott a' maga ellenségeivel *Portugalliában*. Ezen nagy emlékezetű *Minister* bírta reá a' *Portugalliai* Udvar, a' *Jesuiták*' el-töröltetését tárgyzó voks-adásra; ez akarta más jobb formába venni mind a' Papi, mind a' Nemesi Rendet is: de már ebbe bele tört a' kése, sőt meg is bukott jó igyekezetéért; a' melly ugyan másutt is gyakorta meg esett már, 's meg esik még mostan is. — Ha *Pombál* fel-támadhatna: tsak ugyan örömmel szemlélné most, hogy a' mire ő reá nem mehetett a' Szerzetesek' dolgában, abban maga munkálódik már most darab időtől fogva az Udvar, 's szintén közel vagyon munkálkodása' tzellyához. Egy Bullát nyert ugyan is közelébb az Udvar *Romából*, mellyben Pápa ő Szentsége által az *Algarviai* Püspök van ki-nevezve Szerzetesek' Reformátorának, a' ki tartott is már azólta tanátskozásokat, a' Papi Rendnek főbb Tagjaival.

Nagy szükségnek kell lenni (a' mint írják *Lisbonából*) a' Szerzetes Renden való igazításra, mert minden esztendőben nevedik a' Barátok' száma, 's fogy az Ország' ereje. — Hogy' ne fogyna az Isten' Fiaért, midőn már néhány esztendővel ez előtt meg jegyzették azt, hogy minden tizenegyzedik Ember *nem-világi Portugalliában*. Meg jegyzették azt is, hogy kilentz százra megy a' Klastromok' száma, 's a' Barátok olly feslett életű Emberek, hogy nem lehetett párjokat találni a' két Eg' sarka alatt.

Hogy

Hogy *Portugalliának* is kezd már néminémüképpen nyilni a' szeme ezen meg-világosodott Században, az is nyilván való bizonyysága ennek, hogy nem régiben egy munkát adott ott ki Páter *Figuredo*, mellyben azt mulogatja, mennyit tudnak már *Luther*' idejétől fogva a' *Németek* *) ; hogy a' *Pápa* nem tsalhatatlan; hogy az ő *Szentsége*' szavainak tsak annyiban lehet győző erejek, a' mennyiben azok a' *Biblia*val meg-eggyeznek, és hogy a' *Pápai Hatalom* sokáal messzebb terjedt, kelleténél.

Spanyol Ország.

Az Idegenek ellen ki-adott kemény parancsolatját meg-lágyította a' *Spanyol Udvar*, (mint jelentettük) mert kántelen volt vele; hanem a' lágyítás után is tsak ugyan olly keménynek találták azt sok idegenek, hogy készebbek voltak *Spanyol Országot* oda hagyni, mint annak kedvé.

*) Sokan olly messze is mentek már a' *Németek* közzül a' világosodásban, hogy a' nagy böltselkedés miá bolondoskodnak. Egy, még pedig *Katholika Vallásban* született, 's neveltetett, olly munkát adott ki közelébb, mellyben rettenetesen ki kél a' *Krisztus*, a' *B. Szüz*, az *Apostolok*, és a' *Szentek* ellen; 's így végzi a' maga könyvét: „Minden jó *Hazafi* tartozik óhajtani, hogy bártak *Joha* se hallotta volna hírét *Német Ország Bonifaciusnak*, és *Nagy Károlynak*. A' maga eredeti *Fejedelmeinek* engedelmes *Királyi Páltzája* alatt állandóúl hív maradt volna (ha tudnillik *Bonifacius Püspök*, és *Nagy Károly Tsászár* nem lettek volna) *Német Ország*, a' *Pogány Valláshoz*, a' *szerentsés Barbaruságban*.“

véért tulajdon Hazájokat meg-tagadni. Mivel pedig a' *Spanyol* Nemzet, maga emberségéből nem képes bé-tölteni az Országot, mind azért, mivel a' *Spanyol* Házasságok rend szerént késők szoktak lenni, azért is nem igen termékenyek; azonban az *Indiai Spanyol* Birtokok (Koloniák) igen sok Fiait el vonnyák a' Nemzetnek; hát a' temérdek Klastromok mennyit bé-nyelnek azok között? tehát az Idegenek' ki-költözésével nagy hijánosságot látott volna *Spanyol Ország* annyi-val is inkább, mivel a' mesterségeket, és kereskedést ott is színt' úgy az Idegenek virágoztatják (a' mint virágoztatják), mint *Magyar Országban*. Hogy a' veszedelmes következtetések eleit vehesse az Udvar, következő magaki-nyilatkoztatását botsátotta az Orzágnak minden részeibe:

„Nem az a' tzellya ő Katholika Felségének, hogy átallyában kényszerítessenek minden Idegenek, a' ki-adott esküvés' formájának el-mondására; hanem tsupán az olly gyanús személlyekre nézve van az ki-adva, a' kik az Országba jönnek, vagy talám még a' fő Városba is; 's kívált, ha a' magok útazásoknak tárgyáról nem tudnak elegendőképpen számot adni. Ezen esetben az az ő Felsége' akaratja, hogy vagy ki-igazításának az efféle személlyek az Orzágból, vagy el kell velek mondatni az említett esküvés' formáját, hanemha talám igen terhes gyanúság volna ellenek. Egyébaránt jelenti ő Felsége, hogy ez által az esküvésnek formája által, egy Idegen se köteleztetik *Spanyol* Alattvalói Hívségre; hanem tsupán a' Fejedelem, és Tartománybéli Politzáj-Törvények eránt való engedelmességre, 's az olly levelezésnek el-távoztatására, melly a' köz-tsendességet, 's jó rendet meg-háboríthatná.“

A'

A' *Marokkóiak* nagyon tüzeffen hozzá kezdtek *Ceuta Várának* ostromához, úgy hogy kevés idő alatt sok helyeken kárt tettek a' Vár' erősségeiben. De a' *Spanyolok* is hamar meg mutatták, hogy koránt sem hamvába hóltt Legényekre találta a' *Mahomet'* kontyos perepúttya: mert kimentek ellene a' Várból, diadalmasan visszaverték azt, 's az ágyúiba szegeket vertek. — *Don Morales Spanyol Vezér* pedig, két fregátokkal, 's 14 apróbb hajókkal rajta ment Aug. 25-dikén *Tanger* nevezetű Erösségén a' *Marokkói Szultánnak*, 's reggeli öt órától fogva, egész délutánni három óráig lövöldözte azt; akkor *Spartel Promontórium* alá vissza vonta magát olly tzelal, hogy mihelyest jó szelet küld néki *Eolus*, újra látogatására indul *Tanger Várának*, a' mellynek bástyái 171 ágyúkkal vagynak meg - spekelve.

Frantzia Ország.

A' *Párisi Újság*, melly Septembernek 19-dik napján költ, következő nyomos ki fejezésekkel adja elő a' *Frantzia Népn*ek 16-dik *Lajoshoz* meg jött indulatját, melly kiváltképpen való módon ki mutatta magát a' *Constitutzió* ki hirdetésének napján:

„Úgy láttzik, hogy a' *Frantzia Nép* vissza nyerte néhány napoktól fogva a' maga régi természetit tulajdonságát, melly ötlet más *Európai Nemzetek* között meg különböztette, t. i. a' *magyar Királya*i eránt való szeretetét. Soha sem adta ennek szembe tűnőbb, és hathatósabb bizonyosságait a' *Frantzia Nép*, mint a' *Constitutio* ki hirdetésének napján. Ez a' nevezetes nap, Sept. 18-dika vala. Olly tzeremónia ment végbe ezen a' napon, mellyet úgy lehet nézni valóban, mint a' *Királynak*; 's egyfzersmind a' *Királyt* áldó népnek is leg szebb győzedelmi pompáját.“

Há.

Három helyeken hirdettetett ki a' Constitu-
tió benn a' Városban; negyedikször pedig kívül
a' *Márs mezején*, melly már most *Szövetség me-
zejének* neveztetik, a' Haza óltáránál. Agyú-
ropogások, Katonai musika, 's *Ellyen a' Nemzet,*
Ellyen a' Törvény, Ellyen a' Király kiáltások kö-
zött ment végbe a' tzeremónia. A' ki hirdetés
ezen szókkal lett:

„*A' Nemzet, a' Törvény, a' Király,*

„Polgárok! Az 1789, 1790, és 1791-dik
esztendőkbéli Konstituens Nemzet-Gyűlése, 1789-
dik esztendőben Jun. 17-dikén fogott hozzá a'
Konstitutzio' Munkájához, 's 1791-dikben Sept.
3-dikán szereztséssen végre hajtotta azt. A' Ki-
rály, Sept. 14-dikén közönségesen el fogadta a'
Konstitutzio' Summáját, 's alája írta annak ma-
gát. A' Konstituens Nemzet-Gyűlése bizza ezen
zálogot a' törvénytévő Test', a' Király', és a'
Birák' hívségére, a' házi Gazdák', Feleségek', és
Anyák' vigyázására; az iffjú Polgárok' szerezte-
tére, és minden *Frantzidák'* bátorságára.“

Dél utánni öt órakor két levegő égi hajóká-
zók útaztak fel a' levegőbe, eggy, *Kakas* formájú
tsónakban. A' melly golyóbis fel emelte ezen
tsónakot, a' környül állásokhoz alkalmaztatott
Emblemákkal vólt fel ékesítve. — Estvére kel-
ve gyönyörűen ki vólt világosítva a' Város; 's
mindenfelé zengett a' musika szó és az örvende-
tes *Ellyen* kiáltás.

Nem olvastunk még semmi *Párisi* tudósítást
a' felől, mint itélnek ottan, a' Királyhoz inté-
zett Levelekről a' Király' két Öttseinek, melly-
ben rettenetesen ki- kelnek ezen két Hertzegek
a' Nemzet- Gyűlése, 's a' Konstitutzio' ellen;
és minden indító okokat fel- hordanak, vala-
mellyeket tsak hordhatnak a' végre, hogy el-
ide-

idegeníttsek a' Királyt, a' Konstituzió' helybehagyásától. Azonban, következendő tikkelyt olvasunk a' *Brüsszeli Újságban* az említett Levélről, 's annak két tóldalékjairól:

„Néhány napoktól fogva bizonyos Irások jelentek meg itten, úgymint a' *Frantzia Király'* két testvér Öttseinek ő *Leg-Keresztényebb (Chriftianiffima)* Felségéhez intézett Levelek, a' *Bourbon-Conde* Hertzegeknek ugyan tsak az említett Felséghez intézett Levelekkel, és következendő tzimü Irással együtt: Ő *Felségének a' Tsáfszár-nak, és a' Prussziai Királynak Jelentése.* Ezen Irások' közönségessé-tételének módja itten nagy szörnyüködést okozott, és sokan azt hiszik, hogy a' mostani környül-állásokat egyyüve vévén, úgy lehet gondolni az említett Irásokat, mintha azok nem lettek volna. Fundamentomául szolgál ezen vélekedésnek, a' Seregeknek tsendességben való léte, mellyek, Tsáfszár ő Felsége' Jelentéséhez képest, tartoznának már magokat előre készíteni a' viadalhoz; 's meg is lehet, hogy a' minémü útát vett magának, kevés időtől fogva a' *Frantzia Országi dolgok'* sora, nagy változást okozott ennek szemlélése azon gondolatoknak 's intézeteknek sorában is, mellyek kívülről lettek *Frantzia Országra* nézve: egyébaránt, hogy', 's mint lessz a' dolog ezen tekintetben, tsak az idő fogja azt meg mutatni. A' mi ezen Tartományokban leg inkább illeti a' Közönséget, azt bizonyossan lehet állítani, hogy t. i. a' mi Tartományunkban lévő Sereg még két Regimentekkel szaporíttatik, mellyeknek jövetele már ki is hirdettetett; 's nem fog mostani helyéből ki mozdulni, mivelhogy a' köz-tsendességnek fenn-tartására rendeltetett, melly fő gondja a' Tsáfszár-nak.“

Elogyes

Elegyes Történetek.

A' könyörületességnek gyakorlására, csak annak meg-gondolása is örökös indító okúl szolgálhat, hogy a' melly Ember most jól teszen a' szükölködövel, ő maga is rá szorúlhat még más Ember-Társai' segítségekre; 's többnyire úgy szokott történni, hogy még e' földön megjutalmaztatik a' jó szivűség, hasonló jó szivűséggel. Ennek igazságát tapasztalta nagy örömmel egy *Bangalorei* Mészáros, a' múlt Mártziusnak 22-dikén. Ez a' Mészáros, különös kegyességgel viseltetett az *Anglus* Rabokhoz, kiket *Tippoo-Saib* Fejedelem olly kemény fogságban tartatott *Bangalore* Városában, hogy csak nem mezíteleknek voltak szegények, 's alig kaphattak elegendő riskását is élelmekre. Ugyan is valahányszor juh-főket vitt a' Mészáros el adni a' Rabokhoz, mindenkor pénzt találtak azokban a' Rabok. Ezen felül, gyakorta el ment a' Mészáros a' tömlőtz előtt, 's hogy valami módon gyanúságba ne essen az *Örizőknél*, tsúfolta az *Anglus* Foglyokat, 's öfzve-gömbölygetett sár-darabokat hajigált feléjük; de a' mellyekben hasonlóképpen pénzt találtak a' Foglyok mindenkor, valamint a' juh-főkben. Midőn a' fenn említett napon *Anglus* Generál *Meadows*, erővel meg vette volna *Bangalore* Várát: leg első gondja is a' volt Májor *Govdinnak*, a' ki egy volt a' Rabok között, hogy néhány Katonákkal a' jóltévő Mészáros' házához sietett, 's azt háza-népével együtt bátorságos helyre vitte. Hirekkel esvén ezen dolog az *Anglus* Katonáknak, kegyelmesebben kezdtek bánni átallyában a' Lakosokkal.

Bangalore Várában száz ágyúkat, 's e' felett sok hadi készületeket találtak az *Anglusok*. Ezen vesztesége után, leg ottan irt *Tippoo-Saib* az *Anglus* Fő Kormányozóhoz *Lord Cornwallishoz*,
 hogy

hogy lépnének békességre; de ez azt irta vissza, hogy ő külön - békességet nem köthet *Tippoo-Saibbal*, mivelhogy az, ellene volna azon szövetségnek, melly vagyon az *Anglusok*, 's *Nizam-Aly - Khán*, és *Pesva* között; mindazáltal megküldheti *Tippoo-Saib* irásban, a' maga feltevéleit.

Indiából olly tsudálatos plánta került mostanság *Angliába*, hogy ha meg szárazítják, 's valamelly gyújtó eszközt értetnek hozzája, éppen olly pattanás történik, mintha puskaporhoz értették volna a' gyújtó eszközt. Nagyon vizsgáljak már most, mitsoda egyenlőség vagyon az említett plántának ereje, és a' puska - poré között.

Ha a' találós ésszel együve kerül a' kegyetlen szív: ugyan miknek ki-gondolására nem veszi reá az Embert? *Frantzia Országának Bordeaux (Burdegala)* nevű Városában, olly irtóztató lárvákra akadtak mostanában egy Kovátsnál, mellyeknek nem tsak látására, hanem még hallására is borzad az érzékeny emberi természet. Ki vagynak t. i. vasból tsinálva emberi főknek formái, a' mellyeket ki lehet kúltsal nyitni, 's ismét bé lehet zárni. Belől ezen vas fejekben eggy ujnyi szélességű, 's két ujnyi hosszúságú kés úgy vagyon alkalmaztatva, hogy az éppen a' nyelvére szolgál azon szerentsétlennek, a' kinek a' feje bé vagyon a' vas lárvába burkolva. Ezen ördögi találmánnyal, a' magok pénzen vett Jobbágyaikat szokták meg-némítani az *Indiai Keresztény Birtokosok*, hogy valami módon meg ne lágyúlhasson szívek, az említett szegény Jobbágyok keserves panaszára.

Nem tsak a' Vallásbéli Hiten vesznek már öszve az Emberek ezentúl egymással; hanem a' Polgári Hit' külömbsege is Ellenségeivé teszi egymásnak ugyan azon Nemzet' Fiait is. Elegedendő

példáját adták ennek a' *Frantzidk*, a' közelebb múltt esztendőekben 's hónapokban, 's adják még most is imitt amott belől az Országban. Adták közelébb Országokon kívül is, a' *Moenus* vize mellett fekvő *Frankfurt* Városában. Együvé érkezvén t. i. oda a' vásáros Pátriota - *Frantzidk*, az Országot oda hagyott Aristokrata - *Frantzia* Tisztekkal alig múlt el egy nap, hogy a' Vendégfogadóknak, Kávéházakban, 's más közönséges helyeken szembe ne keltek volna egymással; sőt úgy neki is tüzesedtek közzülök sokan, hogy már eddig nem egy két ember - halál lett volna: ha részre - hajlás nélkül való személlyek is nem lettek volna ott, a' kik külön választották egymástól a' marakodó feleket. Az efféle botránkoztató, 's veszedelmes következésű történeteknek el - hárítása végett, parantsolatot adott ki a' *Frankfurti* Tanáts, mellyben, tömlözt, 's más kemény büntetések alatt meg tilt az ott tartózkodó *Frantzidknak* minden afféle beszédeket, énekeket, 's különböztető jegyek' viselését, a' mellyek egymás' fel - berzentésére eszközül szolgálnának; a' Városi Polgárokat is intette, hogy a' *Frantzidk*' veszekedéseikbe egyébképpen ne elegyedjenek, hanem ha erőszakoskodni akarnának azok egymás ellen, igyekezzenek eleit venni az erőszakoskodásoknak.

Tudományi Dolgok.

Hogy *Angliában* igen szabadon lehet szállani, és írni, már az szintén közönségesen tudva lévő dolog; de hogy *Berlinben* is nagy szabadsága legyen a' könyv - nyomtatásnak, azt nem mindenek gondolták volna. Könnyű volna minékünk a' *Berlini* nyomtatás' szabadságát igen sok példakkal meg mutogatni: de most tsupán tsak kettőt kívánunk említeni. Történt, hogy a' Fő Konsistoriumnak Elölülője, 's egyfzersmind Státus-Mi-

Minister *Völlner* Úr, egy közönséges Tartományi Katechismust akart mindenüve bé vinni a' *Pruss.* Tartományokba. Ezen szándéka ellen *Völlner* Minister Úrnak, irt *Gebhard* nevezetű Predikátor Úr, 's minekutánna ki-került volna az Írás a' vizsgáló Szék elöl, *Unger* Könyvnyomtató ki-nyomtatattatta. Hirével esvén a' dolog *Völlner* Úrnak, meg tiltotta leg ottan a' nyomtatványoknak el-adását. A' Könyvnyomtató nem akart senki barátságáért kárt vallani, azért is pert indított a' Könyvvissgáló Szék ellen. El vesztette ugyan, a' minthogy ez nem is lehetett különben, a' pert; de fülibe sugta a' Biró, hogy a' Ministertől kívánnya törvényessen kárának meg-térítését, mellyet tselekedett is, maga jobb-voltáért a' Könyvnyomtató. — Még nem hozott a' Törvényszék szententziát a' Minister ellen. Az egész dolognak eddig való folyamata, körülállásostól elő vagyon egy Könyvetskében adva, melly következő tzim alatt árútatik közönségesen: *Proceß des Buchdruckers Unger, gegen den Ober-Consistorialrath Zöllner, in Zensurangelegenheiten. Berlin 1791. 8.* — Ez az első példa; a' második pedig ez: *Tieftrunk* nevezetű Tudós, ezt a' nyomos Kérdést vette fel közelébb a' meg-fejtésre: „Hogy' lehet az erőszakos Revoluziókat leg jobb móddal meg-elözni, vagy ha már el-kezdődtek egyszer azok, meg-orvosolni? A' mit irt ezen nagy tárgyról, már ki adatta *Berlinben*, melly munkájában azt mutogatja *Tieftrunk* Úr a' többek között az új Történetekből, hogy a' Polgári Társaságokbéli nyughatatlanságokat, gyakorta az Igazgatások' hibái okozzák.

Kolosváratt, következő munkák jöttek közelébb világ eleibe:

Supplex Libellus Valachorum, Transilvaniae Jura, tribus receptis Nationibus communia sibi ad-
se-

seri postulantium. Cum notis historico-criticis. I. C. E. Civis Transilvani. Claudiopoli typis Mart. Hochmeister 1791.

Conspectus, seu Rubricae Articulorum Diaetaliū, in Generalibus Comitibus M. Principatus Transilvaniae &c. Claud. typ. Mart. Hochmeister. 1791. Magokat az Artikulusokat (mellyeknek száma 162) nem engedi a' Fő Igazgató Tanács ki - nyomtattatni.

Dr. Kíś Űrnak az *Érvágásról* írott Könyvét Bétsben, Hummel Könyvnyomtatónál; Posonban, és Komáromban Véber Űrnál; Győrben Miller Űrnál; Pesten pedig Veingand Űrnál lehet találni. De lehet találni Kőszegen, Sopronban, Szombathelyen, és Debretzenben is. — Erdélyben pedig Kolosvárátt.

Sept. 15-dikén, egy Párisi Tsizmadia két égő gyertyát tett az ablakába, mellyeknek világánál ez olvastatott: *Éllyen a' Kirdly, ha a' szavát meg tartja!*

Küldjük T. *Verségi* Űrnak V-dik és VI-dik Énekjeit.

A' múlt Postán, nem az Ország-Gyűlése' Historiájához tartozó Aktáknak *b b* árkusa ment meg; hanem az Ország-Gyűlése' Historiájának utólsó (*H h h*) árkusa.

Költ Bétsben. Októbernek 9-dik napján, 1791-dik esztendőben.

